„KÉKCÉDULÁS" VÁLASZTÁS VÁSÁRHELYEN – 60 ÉVE

Csalással is vesztettek a kommunisták

Csalással nyerte meg hatvan évvel ezelőtt az országgyűlési választásokat a Magyar Kommunista Párt, amely 100 mandátumot szerzett a parlamentben. Vásárhelyen azonban nem sikerült győzniük, csupán 7990 szavazatot szereztek, míg a Független Kisgazdapárt 10 ezer 851 voksot kapott. Pedig a kommunisták minden eszközt bevetettek a városban, hogy megnyerjék maguknak az embereket. A „kékcédulás" választásról a héten rendeztek konferenciát a vásárhelyi Emlékpontban.

Korabeli választási plakátok a levéltár gyűjteményében. Nem sajnálták a nyomdafestéket sem FOTÓ: TÉSIK ATTILA

„Kékcédulásként" vonult be a magyar választástörténetbe az 1947. augusztus 31-én zajlott voksolás, miután a szavazólapokat annak idején kék színű papírra nyomták. A Magyar Kommunista Párt egyszerű módon nyerte meg a választást, úgy, hogy – kihasználva a törvény adta lehetőséget – embereit aznap több szavazókörben, s több helységben is voksoltatta. A kommunista aktivistákat – nehogy eltévedjenek – két település között teherautókkal szállították a szavazókörökbe.

Kampány az újságban

Vásárhelyen már júniusban megkezdődött a választási kampány, annak ellenére, hogy a választás pontos napját csak július végén tűzték ki. A Vásárhely Népe, amely demokratikus lapnak tüntette fel magát fejlécében, már nyár elejétől kezdte megdolgozni a helybélieket a kommunista párt érdekei szerint. A lapban naponta közölték a fogságból hazatért helybeliek névsorát, akik hazahozatalát Rákosi Mátyás ígérte meg. A lap azonnal gyűjtést is indított számukra, majd örömhírként közölte azon volt hadifoglyok leveleit, akik arról írtak, hogy hazahozatalukért hálából kérik felvételüket a kommunista pártba. A kommunista befolyás alatt álló újság szinte naponta közölte, hogy az MKP erélyes akciót indított a burgonya árának letörésére. Gerő Ernő közlekedési miniszter olcsóbb vasúti közlekedést ígért, mely nemcsak a személy-, de a terménynszállítást is érintette.

„A szovjet kormány az új választásokról szólva hangoztatta, hogy Magyarország nemcsak a politikai pártok működéséről mond ítéletet a választásokon, hanem arról is, hogyan hajlandó küzdeni a magyar nép a jobb jövőért és a demokrácia végleges uralmáért" – közli a lap a választás kitűzése előtt, majd örömmel ad hírt arról, hogy Rajk László belügyminiszter szabályozta az önkormányzati dolgozók juttatásait, ami azt jelenti, hogy mindenki vastagabb fizetési borítékot vihet haza.

Júliusban tragédia történt, a jég elverte a vásárhelyi határt. A kommunista propaganda azonnal lecsapott a voksszerző lehetőségre, Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes kétmillió forintot kért a gazdák kártalanítására. Oláh Mihály nemzetgyűlési kommunista képviselő Mártélyon avatta fel az MKP segítségével létrehozott községi könyvtárat. A vasutasoknak olcsó bakancsokat osztottak, levitték a textil- és a cipőáru árát. Oláh Mihály, akiről hamarosan kiderül, hogy a kommunista párt országgyűlési képviselőjelöltje, nemzetgyűlési képviselőként azt kérte, oszlassák fel az Országos Földrendező Tanácsot, amely „el kívánja ragadni a vásárhelyi gazdáknak kiosztott földeket". Veres Péter építési és közmunkaügyi miniszter kétszer is meglátogatta Vásárhely jégkárt szenvedett határát.

Közben a nemzetgyűlés kijelölte a szavazás napjának augusztus 31-ét, s kizárta a szavazók közül azokat, akik a Magyar Közösség tagjai vagy tisztviselői voltak, fasiszta pártokban vállaltak szerepet, svábokként kitelepítés előtt álltak, „B" listán szerepeltek, s azokat is, akik 1945. október 31-e után tértek haza nyugatról. A választók közel negyven százaléka így nem vehetett részt a voksoláson.

Szesztilalom a választás napján

A vásárhelyi Nemzeti Bizottság Márton Árpád elnökletével július 27-i ülésén a korábbi 83-ról 51-re csökkentette a helyi szavazókörök számát. A Vásárhely Népe aznap közli Rákosi beszédét, melyben a pártvezető biztosít mindenkit, hogy a kommunista párt „a legtejesebb mértékben támogatja a vallásszabadságot". Oláh Mihály két nappal később már arról szólt a lap tudósítása szerint, hogy nem engedi elvenni a földeket a vásárhelyi gazdáktól, kéri az eljárások megszüntetését. Az MKP pedig választási alapra gyűjtő felhívást tett közzé.

A Vásárhely Népe legelsőként július végén kezdi pocskondiázni a többi pártot, különösen a Pfeiffer-párt jelöltjét, a volt kisgazdapárti Keresztes Tamást. A kommunisták az augusztus 10-i újság szerint terménnyel segítették meg özv. Rácz Jánosnét. Négy nappal később a kommunista képviselők javaslatára 15 százalékkal csökkentette a közgyűlés a helyi áramdíjakat. Augusztus 19-én már arról olvashattak a vásárhelyiek, hogy majdnem gyilkos merénylet áldozata lett Kabódi Zoltán vásárhelykutasi párttitkár. A kommunista vezető az eresz alatt aludt éjszaka feleségével, amikor két férfi ért a házukhoz, s egyikük emberfej nagyságú követ ejtett Kabódi fejére. A férfi túlélte a támadást, a két tettest elfogták. Az újság úgy tudja, hogy azok korábban „fasiszta társaságban" forgolódtak.

Ettől kezdve a Vásárhely Népe naponta közli a kommunista párt választási jelszavait. Így olvashatták az emberek az „Első lesz az 1-es lista, győzni fog a kommunista!" című elhíresült jelszót is. Különösen domborítanak a választás napján. Ekkor ugyanis a lapokra nem vonatkozott a kampánycsend, csak szesztilalom lépett érvénybe, s választási gyűlést volt tilos tartani.

Traktorokat is osztottak

A vásárhelyi választás azonban nem hozta meg a kommunista párt által elvárt eredményt, pedig azok még traktorokat is osztottak a gazdáknak. Hiába fordítottak hatalmas erőt, s nem kevés pénzt és gesztust a helybeliek meggyőzésére, szavazataik átcsábítására, kudarcot vallottak. A 35 ezer 492 választásra jogosult közül megjelent, s érvényes voksot leadó szavazók nem az MKP-t favorizálták. A legtöbb, összesen 10 ezer 851 szavazatot a Független Kisgazdapárt szerezte meg, az MKP csupán 7990 voksot szedett össze. Jól szerepelt még a Magyar Függetlenségi (Pfeiffer-féle) Párt a maga 5481 szavazatával. A többiek még hatszáz voksot sem szereztek, volt, amelyik százat sem.

KOROM ANDRÁS

A választás tétje

Nem a parlamenti hegemónia megszerzése volt az elsődleges célja a Magyar Kommunista Pártnak, mely száz mandátumával a legerősebb parlamenti erő lett ugyan, de csak koalíciós kormányban kapott tárcákat. Az igazi tét az volt, hogy új belpolitikai erőviszonyokat teremtsen a kommunista párt csalással elért győzelme még azelőtt, hogy életbe lépett volna a II. világháborút lezáró párizsi békeszerződés. Magyarország szeptember 15-én tudta letétbe helyezni a már aláírt okmányokat a számára kijelölt Moszkvában, ami csak ekkor lépett életbe.

A vendéglátás természetrajza

A vendéglátásnak, a vacsoráknak, az estebédi baráti találkozóknak végtelen irodalma van, kezdjük bevezetésként Helioglobus római császár tüneményes megoldásával. E nagyszerű ember vendégül látta az ellenfeleit, szenátorokat, katonákat, bankárokat, majd vacsora közben rózsaszirmokkal fojtotta meg őket. Több tonna piros és fehér szirom, csak hull, hull padlásról, egy ideig még tetszik is, de aztán elfogy a levegő, az ajtók pedig zárva. Jézus is nagy vendéglátó volt, legalábbis komoly vendéglátás-befolyásoló tényező, gondoljunk csak a halszaporítás csodájára, de még inkább az utolsó vacsora baljós, szomorú estéjére. Szegény Júdás, onnantól már annyi esélye sem volt, mint nekünk az ötös lottó dzsóker számára. Jancsit és Juliskát is szépen és gondosan vendégül látják, hanem a cél közismert.

A vendéglátó háromféle embert hív meg otthonába.

Először is olyanokat, akiket szeret. Ez a legritkább. Kevés embert szeretünk szívből, tisztán és érdek nélkül, az emberek többségével nem ok és érdek nélkül töltjük el az időt. S vajon biztos-e, hogy azokkal kell együtt lenünk, akiket szeretünk?! Nem úgy van, hogy akiket szeretünk, azokkal nem megyünk kirándulni, azoknak ritkán írunk és telefonálunk, azokat nem hívjuk csülökre és tejbegrízre, s éppen azért nem, mert a szeretetet óvni kell?!

Másfelől meghívunk olyanokat, akikkel üzleti kapcsolatot létesítünk, nagy biznisz fényes tervei körvonalazódnak a fürj pástétomok és a rózsaszínre sült, kokárdás kismalacok fölött, pályázatok, alapítványok, a domboldalban zölden remegő szőlőföldek, kincseket rejtő bányák képét festi a gyertyafényes nagyfalra a vacsora félhalk diskurzusa. Vagy éppen a mutyi. Orosz fekete kaviár és internacionalista sült tök, és mutyi, gőzfürdők szellemiségével átitatott csevej, borotváljuk egymás alapítványi hónalját, te fizetsz nekem, én fizetek neked, állami pénz, mutyi, mutyi.

Aztán pedig olyanokat is meghívunk vendégségbe, akiket meg akarunk mérgezni, ez tradicionális eljárás, és már ritkán alkalmazzák. Olcsóbb robbantani, lelövetni. Jönnek barátaink a vendégségbe, akik már nem szeretnek bennünket, akik féltékenyek, akik igaz, de mégis aljas rágalmakat terjesztenek a hátunk mögött, és akikről mi magunk is hátrányos és igaz híreket terjesztünk évek óta, természetesen. Azok a legizgalmasabb vendégségek, ahol csupa ellenség van, mindenki utál mindenkit, fantasztikus szórakozás.

A vendégség a színház egyik fajtája, de ritkán nyújt katarzist. Mert a kora hajnali szélgörcs, az orkánszerű, majd a fekete epét eredményező, már filozofikusabb hányás, illetve a borszagú monológdadogás nem az.

A vendégségbe olyanok is érkeznek, akik aztán nem hordják el az irhájukat. Ezek a kedves vendégek általában azért nem mennek haza, vagy hova, azért maradnak a konyhaszéken, mert a továbbiakban szerelmeskedni akarnak. És teljesen mindegy, az illető nő vagy férfi, marad, és amikor az utolsó vendég léptei is elhalnak a körudvaron vagy a tanyavilágban, elnyomják a félig szívott cigarettát, és olyan tekintetet vágnak. Hogy milyet? Orgazmus van felkínálva, és nem is akármilyen, bálna méretű, egy Moby Dick. Csakhogy egy pompás hangulatú, jól sikerült vendégség után kutya nehéz mindenki megelégedésére – mi, ő, a hallgatózó szomszéd – szerelmeskedni. Egyrészt bőven ittunk, s az utolsó három konyakot már mi magunk is túlzásnak véltük. Másrészt igen sokat ettünk. Hogy mit, azt nem tudjuk, de a testsúlyunknál is többet. Harmadrészt pedig pont az maradt, az a szegény kislány, az a furcsa, savanyú szagú fiú, akinek nem kellett volna.

Szörnyű családunk tagjait is rendre meghívjuk ebédre, vacsorára. A család különös képződmény, az ember nem válogatja meg a nagybátyját vagy a menyét. Mert például szőke, vékony, tartózkodó nőt szántunk a fiunknak, ehelyett barnát, és éles nyelvűt, talált magának, aki a vacsora alatt is fogdossa a Józsit. Nincs olyan család, ahol ne akadna legalább egy szalon fasiszta. De általában több fasiszta van, ezek összeállnak, és olyankor az emberen csak a bárszekrény vagy a borospince kulcsa segít.

A vendégség különös, de nem ritka fajtája, hogy úgy adunk vendégséget, hogy egyáltalán nem állt szándékunkban, nem terveztük, nem készültünk rá, ám az éjféli harangszó elkongása után váratlanul népes társaság állít be hozzánk, többnyire ismeretlenek, de mind kapatosak, nők, férfiak, kieszik a kamrát, megisszák még a titkos rumot is, a toalett légfrissítőt magukra fújják, feleségünket boldoggá teszik, férjünket magukkal viszik, és éjjel kettőkor már nincsenek sehol, mi pedig állunk a romok között, a holdfény süt ránk, és csak reggel tudjuk meg, hogy a házmester feleségét is teherbe ejtették.

Egy vendégségben mindig akadnak titokzatos arcok. Ők a rejtélyek jóravaló ügyfelei, nem tudjuk, miféle birodalom küldöttei, miért érkeztek, illetve dehogynem, azért jöttek, hogy sokat egyenek, és sokat igyanak, jókedvűek, kedélyesek, a legfinomabb falatokat falják be, a legdrágább italokat nyakalják, és milyen érdekes, soha többé nem látjuk őket. De ez nem jelenti azt, hogy az újabb vendégségben ne tűnnének fel a régiekhez hasonló titokzatos arcok.

Vendégséget azért adunk, hogy felhívjuk magunkra a figyelmet, hogy barátaink a szeretetükről és a tiszteletükről biztosítsanak bennünket. A vendégség a múlandósággal szembeni harc reménytelen, mégis gyönyörű megnyilvánulása. Az ember mások, a szerettei, a jó barátai emlékezetében személyes helyet, múzeumot épít magának. Kicsi fészek, nagyon szép tud lenni.

A mai polgári, köztársasági, posztmodern és szittya – illetve barnásodó – időkben az ember gyakorta maga készíti el a vendéglátás archéját, a húsokat, pörköltet, csülköket, és a tökpitét. Főzni, sütni önfeladást jelent, mártíromságot. Két jelentős hátránya származik a szakáccsá avanzsált vendéglátónak. Az étek többnyire fantasztikus lesz, ő mégsem kóstolja. Nemigen eszik belőle. Szakács ritkán eszik jót a sajátjából, egyrészt a gyakori kóstolás miatt, másrészt mert el is megy a kedve tőle. Neki csak az kell, hogy dicsérjék. És többször dicsérjék. Folyamatosan dicsérjék.

Aztán pedig az evéshez nemcsak éhség szükségeltetik, hanem kedv is. Erről a kedvről Krúdy vagy Márai igen sokat tudna mesélni. A lényeg: az ételhez vezető kedvünk mindig legyen bonyolult, tradicionális, ugyanakkor nyitott is. Ám sajnos egy pörkölt vagy egy steakhegy elkészítése alatt többnyire lerészegedünk, s a kedv borba fúl. Mire kész a hurka, részeg a szakács. A szájba kása szóródott, a nyelv nehézkes lesz, és Klárát, akit éppen ezen a partin akartunk meghódítani, nem ismerjük meg. És aztán nem is Klára marad a vendégsereg távoztával, hanem Viola, a többit pedig tudjuk.

SZÍV ERNŐ